

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЮ СТОЛИЧНОЮ ШКОЛОЮ

Збірник
наукових статей за матеріалами регіональних
науково-практичних конференцій
2014–2015 рр.

Київ – 2015

17. Шульга М. Уявлення населення про соціальну відповідальність / М. Шульга // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Т. 1. — К.: Інститут соціології НАН України, 2014. — Вип. 1 (15). — С. 186–195.
18. Шульга М. Аберантний стан суспільної свідомості українського соціуму / М. Шульга // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Т. 1. — К.: Інститут соціології НАН України, 2014. — Вип. 1 (15). — С. 512–545.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ ДО ЗНЗ

Логачова Світлана Станіславівна,

старший викладач кафедри державного управління та управління освітою Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат економічних наук

У статті автор досліджує законодавство України щодо можливостей, принципів діяльності та певних прийомів залучення додаткових ресурсів до ЗНЗ. Аналізує права і обов'язки керівництва ЗНЗ залежно від дібраного способу залучення додаткових ресурсів.

Ключові слова: додаткові ресурси, благодійні внески, освітні послуги.

Постанова проблеми (актуальність). В Україні складається така ситуація, коли існує велика кількість законів і нормативно-правових актів, які дозволяють і підтримують діяльність керівництва ЗНЗ у сфері залучення додаткових ресурсів. Поряд із ними існує низка наказів і постанов, що обмежують такого роду дії, а іноді й взагалі забороняють. В існуючих умовах діяльність директора і батьківського комітету схожа на сільськогосподарські роботи на мінному полі: урожай збирати треба, але небезпечно. Вживає і в тому, і в іншому випадку лише той, хто напевно знає як це робити. Тому знання законів і вміння їх аналізувати та застосовувати є необхідними умовами ефективного управління сучасним навчальним закладом.

Аналіз досліджень. Залучення додаткових ресурсів до некомерційної організації на виконання соціальних цілей називається

фандрайзингом. Цей професійний вид діяльності, що більше ніж століття активно застосовується в громадських організаціях в усьому світі, бере початок ще з давніх часів, з добродійності. В Україні, як і в інших країнах, теоретична база фандрайзингу формувалась на основі практичного досвіду діяльності фондів і громадських організацій, і лише в останнє десятиріччя такі науковці, як Панун О.В., Комаровський О.В., Соколова А.М., Чернявська О.В. узагальнили існуючий світовий досвід фандрайзингової діяльності й пристосували його до умов нашої країни. Питання залучення додаткових ресурсів до закладів освіти в межах досліджень шкільної автономії розглядають у своїх роботах Шукевич Ю.В. та Громовий В.В. Але в умовах, що постійно змінюються, виникає необхідність моніторингу законодавства України щодо можливостей залучення додаткових ресурсів до ЗНЗ.

Мета статті. Дослідити нормативно-правову базу України щодо можливостей залучення додаткових ресурсів до ЗНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Додаткові ресурси, що може залучити навчальний заклад, можна класифікувати за наступними критеріями:

- *фінансові:* готівка, гроші на рахунках, цінні папери;
- *матеріально-технічні:* обладнання, меблі, предмети побуту;
- *людські:* добровольці, волонтери;
- *інтелектуальні:* рівень професійних компетенцій, методичні розробки, авторські методики, ідеї;
- *комунікаційно-інформаційні:* особисті зв'язки, робочі контакти, бази даних, джерела інформації.

Серед перелічених видів ресурсів, одним із найцінніших вважається людські, адже люди — це генерація ідей, робочі руки, професійні знання і навички. Креативне мислення, особисті та професійні зв'язки, емоції, відносини, підтримка, тобто все, що за допомогою правильного спрямування та ефективних рішень можна перетворити в гроші.

Головним законом, що регулює діяльність закладів освіти є Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 р. №1060-12 (із змінами). Цей Закон визнав існування позабюджетних джерел фінансування закладів освіти та визначив їх перелік. Одним із таких джерел є надання ЗНЗ додаткових освітніх послуг. Навчальні заклади надають додаткові освітні послуги відповідно до Переліку

платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 [5].

Іншим джерелом надходження позабюджетних коштів, згідно з Законом України «Про освіту», є добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій окремих громадян. Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради на своєму сайті визначив, що до основних джерел фінансування освіти належать: бюджет та благодійна допомога, яка складається з допомоги благодійних фондів, громадських об'єднань, меценатів і шефів.

Основними законодавчими актами у сфері благодійництва в Україні можна вважати такі, що регламентують діяльність закладів освіти і громадських організацій в рамках надання та отримання благодійної допомоги. По-перше, це Конституція України, в ст. 52 якої зазначається, що «Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» [1]. По-друге, Закон України «Про благодійництво і благодійні організації», який визначає загальні засади благодійництва, забезпечує правове регулювання відносин у сфері благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, гарантує державну підтримку її учасникам, створює умови для діяльності благодійних організацій. Цей Закон визначає благодійність як добровільну безкорисливу пожертву фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги [3]. До сфер благодійної діяльності цей Закон, крім усього іншого, відносить: освіту; культуру та мистецтво, охорону культурної спадщини; науку і наукові дослідження; спорт і фізичну культуру; розвиток територіальних громад. Специфічними формами благодійництва є меценатство, спонсорство і волонтерська діяльність.

Відповідно до законодавства України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність — добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Під останньою розуміються роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами та волонтерськими організаціями [4].

Всі перелічені вище закони дозволяють залучати додаткові ресурси до ЗНЗ, але за умови виконання певних умов:

- процес залучення ресурсів має бути прозорим як для батьків, так і для органів освіти;
- ніякого примусу, тільки добровільна діяльність;
- передача фінансових ресурсів виключно в безготівковий спосіб;
- обов'язкове звітування за використані ресурси у формі, доступній для вивчення кожному, хто бажає.

Нормативними документами, які регулюють процес надходження благодійних внесків, є «Порядок отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1222 (із змінами), Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо оприлюднення інформації про використання благодійних та спонсорських коштів» від 15 квітня 2011 р. № 1/9-289, Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо збору коштів з батьків» від 13.10.2011 р. № 1/11-9472.

Колегія Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради, зі свого боку, ухвалила Рішення від 29 жовтня 2014 р. за № 5/1-2014 щодо прозорості у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам про наступне:

- начальникам управлінь освіти районних у місті Києві державних адміністрацій здійснювати контроль за систематичним звітуванням керівників навчальних закладів перед батьківською та педагогічною громадськістю про використання благодійних і спонсорських коштів;
- розміщувати на сайтах районних управлінь освіти інформацію про надходження позабюджетних коштів на спецрахунки;
- забезпечити постійне інформування громадськості про надходження та використання благодійних внесків шляхом розміщення відповідних матеріалів на сайтах навчальних закладів;
- зобов'язати керівників комунальних навчальних закладів проводити роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо за-

платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 [5].

Іншим джерелом надходження позабюджетних коштів, згідно з Законом України «Про освіту», є добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій окремих громадян. Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради на своєму сайті визначив, що до основних джерел фінансування освіти належать: бюджет та благодійна допомога, яка складається з допомоги благодійних фондів, громадських об'єднань, меценатів і шефів.

Основними законодавчими актами у сфері благодійництва в Україні можна вважати такі, що регламентують діяльність закладів освіти і громадських організацій в рамках надання та отримання благодійної допомоги. По-перше, це Конституція України, в ст. 52 якої зазначається, що «Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» [1]. По-друге, Закон України «Про благодійництво і благодійні організації», який визначає загальні засади благодійництва, забезпечує правове регулювання відносин у сфері благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, гарантує державну підтримку її учасникам, створює умови для діяльності благодійних організацій. Цей Закон визначає благодійність як добровільну безкорисливу пожертву фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги [3]. До сфер благодійної діяльності цей Закон, крім усього іншого, відносить: освіту; культуру та мистецтво, охорону культурної спадщини; науку і наукові дослідження; спорт і фізичну культуру; розвиток територіальних громад. Специфічними формами благодійництва є меценатство, спонсорство і волонтерська діяльність.

Відповідно до законодавства України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність — добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Під останньою розуміються роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами та волонтерськими організаціями [4].

Всі перелічені вище закони дозволяють залучати додаткові ресурси до ЗНЗ, але за умови виконання певних умов:

- процес залучення ресурсів має бути прозорим як для батьків, так і для органів освіти;
- ніякого примусу, тільки добровільна діяльність;
- передача фінансових ресурсів виключно в безготівковий спосіб;
- обов'язкове звітування за використані ресурси у формі, доступній для вивчення кожному, хто бажає.

Нормативними документами, які регулюють процес надходження благодійних внесків, є «Порядок отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1222 (із змінами), Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо оприлюднення інформації про використання благодійних та спонсорських коштів» від 15 квітня 2011 р. № 1/9-289, Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо збору коштів з батьків» від 13.10.2011 р. № 1/11-9472.

Колегія Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради, зі свого боку, ухвалила Рішення від 29 жовтня 2014 р. за № 5/1-2014 щодо прозорості у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам про наступне:

- начальникам управлінь освіти районних у місті Києві державних адміністрацій здійснювати контроль за систематичним звітуванням керівників навчальних закладів перед батьківською та педагогічною громадськістю про використання благодійних і спонсорських коштів;
- розміщувати на сайтах районних управлінь освіти інформацію про надходження позабюджетних коштів на спецрахунки;
- забезпечити постійне інформування громадськості про надходження та використання благодійних внесків шляхом розміщення відповідних матеріалів на сайтах навчальних закладів;
- зобов'язати керівників комунальних навчальних закладів проводити роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо за-

